

УДК 332.1 (477)

Ніколаєв Ю. О.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

КЛАСТЕРНА КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СТАРОПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ КИТАЮ

Досліджується концепція «замкнутості» старопромислового ресурсо-орієнтованого кластера, оцінюється ступінь занепаду таких кластерів в китайському контексті. Вперше зроблена спроба застосувати теорію управління «Він-Се» для проектування реструктуризації ресурсо-орієнтованих промислових кластерів. Результатами дослідження є: виявлення чинників, що приводять до ситуації «замкнутості»; використання аналітичної основи теорії управління «Він-Се» з метою пошуку шляхів перетворення старих промислових кластерів на інноваційні кластери.

Ключові слова: еволюція кластеру; ефективність кластеру, інноваційний розвиток, модель місцевого управління, сталий розвиток, старопромисловий регіон, теорія управління.

Постановка проблеми. У теперішніх умовах, найважливішим інструментом розвитку старопромислових регіонів Китаю має стати прискорення в цих регіонах процесів впровадження і розвитку інноваційних (високотехнологічних) промислових кластерів, що охоплюють такі галузі, як біотехнологія, мікроелектроніка, напівпровідники, медицина – відповідно до тенденції глобалізації. Виникла нагальна необхідність розробити стратегії, реалізація яких сприятиме модернізації старопромислових кластерів, що занепадають, в межах яких об'єднані значні ресурси країни. Необхідними є: реструктуризація таких кластерів, їхня модернізація до рівня інноваційних, що сприятиме динамічному розвитку подібних кластерів і збільшенню їх внеску в регіональну і національну економіку Китаю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. М.П. Хмара у своїй монографії доводить необхідність впровадження спеціальних державних програм підтримки високотехнологічних кластерів [1, с. 112]. М.М. Меркулов у своєму дослідженні значну увагу приділяє оптимальній структурі таких високотехнологічних кластерів, в межах якої виникає «просторова агломерація спеціалізованих фірм автомобіле-будування, верстатобудування, авіабудування та ін.» [2, с. 83]. Н.С. Мироненко розглядає процес створення інноваційних (високотехнологічних) кластерів в якості складової частини «органічного» (у країнах Західної Євро-

пи) та «неорганічного» (в інших країнах світу) типів модернізації, в рамках кожного з яких перетворення відбуваються з різними швидкостями і приводять до різних результатів – як позитивних, так й негативних [3, с. 111]. Г.А. Семенов доводить наявність загального позитивного впливу інноваційних кластерів на розвиток регіональної економіки [4, с. 134]. В.І. Захарченко, В.М. Осипов підкреслюють значення процесу створення і функціонування інноваційних кластерів для «розвитку міжнародної конкуренто-спроможності регіону» [5, с. 108]. Проте питання перетворення старих промислових кластерів в інноваційні у сучасній науковій дискусії практично не представлене.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість досліджень регіональних кластерів у КНР зосереджені на інноваційних, прибуткових аспектах; не досліджуються кластерні механізми вирішення завдань, що стоять перед старими промисловими регіонами. Хоча деякі вчені (Г. Гарбер, Ф. Тьодтлінг, М. Тріпл, Р. Хассинг) перенесли центр уваги на старі промислові райони і функціонування кластерів всередині них, однак досі не проводилися дослідження можливості перетворення старопромислових кластерів на інноваційні кластери. У наукових дискусіях про «пожвавлення північно-східних старих промислових баз» і «сприяння підйому центральних районів» в Китаї, який прагне подальшого розвитку цих оригінальних старих

промислових районів, лише декілька дослідників проаналізували, чому старі промислові райони прийшли в занепад. У новій хвилі індустріалізації і бурхливого розвитку китайської економіки неможливо ігнорувати негативний вплив старих промислових районів. Без попереднього аналізу причин їхньої депресивності неможливо побудувати ефективні заходи для вирішення поточних проблем і, використовуючи кластерні інструменти, надати їх розвиткові інноваційного характеру. Використання концепції «замкнутості» Г. Гарбера для характеристики відсталих старих промислових районів – потребує у КНК подальшого міжрегіонального порівняння. Під поняттям «замкнутий» слід розуміти початкові сильні сторони промислових районів минулого – їхню промислову атмосферу, високорозвинені і спеціалізовані інфраструктурні, близькі міжфірмові зв'язки і сильну політичну підтримку з боку регіональних установ – які перетворилися на постійні перешкоди для інновацій. Використовуючи концепцію «замкнутості», необхідно провести дослідження шляхів перетворення старих промислових кластерів в інноваційні.

Формулювання цілей статті. Дана стаття спрямована на аналіз причин відсталості старих промислових районів КНР, особливо заснованих на природних ресурсах промислових кластерів, які можуть розглядатися як кластери з опорою на природні ресурси, пов'язані з первинними галузями промисловості (нафтовою, вугільною, залізнорудною). З урахуванням частих заяв китайського центрального уряду про так зване «гармонійне суспільство», для аналізу використовується теорія управління «Він-Се» (з кит. «гармонія»). Теорія управління «Він-Се» китайського професора Юмінь Хі являє собою практичне рішення для управління, а також нову теорію управління, спрямовану на розвиток практики управління в китайському контексті. Ця стаття застосовує теорію управління «Він-Се» для того, щоб проілюструвати можливі шляхи розвитку старих промислових регіонів Китаю.

Виклад основного матеріалу. Спочатку слід знайти відповіді на такі питання: що

таке процес «замкнутості» в китайських старих промислових районах; яким чином, використовуючи кластерні інструменти, ці старі промислові регіони можна перетворити у гармонійні та інноваційні регіони.

Хоча Китай домігся великих успіхів в економічному розвитку протягом останніх двох десятиліть, не слід ігнорувати той факт, що не тільки західні депресивні регіони Китаю, але й багато інших районів, і особливо старі промислові райони, відстають від середнього рівня, і ця нерівність зростає.

Нами пропонується застосувати нову економічну категорію «ресурсо-орієнтований кластер» по відношенню до явища, коли низка галузей, тісно пов'язаних з певними природними ресурсами, зосереджені географічно в регіоні з багатими природними ресурсами, такими, як китайська провінція Шаньсі. Провінція Шаньсі в цій статті аналізується як «ресурсо-орієнтований кластер» (промисловий кластер на основі природних ресурсів) не тільки тому, що ця провінція традиційно виступала найважливішим виробником в енергетичній, важкій та хімічній промисловості у Китаї, але й тому, що вона зазнала більш серйозних проблем, ніж інші подібні регіони. Провінція Шаньсі, розташована на півночі Китаю, є найбільшим і найбільш важливим з регіонів енергопостачання Китаю і одним з промислових центрів народного господарства в період планової економіки. Деякі ключові показники регіону наведені в табл. 1.

Таблиця 1
Основні показники провінції Шаньсі
у 2013 році

Показник	Числове значення показника	Номер місця серед провінцій Китаю	% від загальнокитайського показника
Площа, км ²	156800	19-е	1,6%
Населення, чол.	33350000	19-е	2,4%
ВВП на душу населення, юаней	11994	18-е	X

Розраховано автором за джерелом: *China Statistical Yearbook, 2013, Shanxi Statistic Bureau, 2014*

Історично склалося, що провінція Шаньсі зробила великий внесок у загальний національний розвиток економіки в перші 20 років реформ в Китаї та відкритості, особливо задля подвоєння ВВП в період з 1987-2007 рр. шляхом виробництва великої кількості дешевої енергії, хоча зазнала через це важкі екологічні втрати. Згідно зі статданими, видобуток вугілля, електроенергії і коксу у провінції Шаньсі досягли відповідно 3,56 млрд т, 145,5 млрд кВт/год. і 0,198 млрд т, обслуговуючи при цьому 26 провінцій (мегаполісів, муніципалітетів) в усьому КНР. У ранній період економічного розвитку провінції, дефіцит пропозиції і величезні ресурси принесли процвітання провінції. На ранніх стадіях реформ і відкритості, провінція Шаньсі зайняла 11-е місце поміж 31 провінцій за обсягом ВВП у Китаї [6, с. 178].

У 1985 році Китай розпочав свою модернізацію. Джерела енергії стали ключовим пунктом швидкого економічного розвитку. У 1985 році провінція Шаньсі була ідентифікована як центр енергетики, важкої та хімічної промисловості Китаю завдяки великій кількості вугілля та інших природних ресурсів. З тих пір вугільна промисловість була під жорстким контролем центрального уряду, починаючи з річного видобутку, ціни і якості, і закінчуючи маркетингом та транспортуванням до інших провінцій. Метою центрального уряду було гарантування прибутку і життєздатність найважливіших галузей виробництва, підтримання при цьому фіксованих цін добувних галузей на низькому рівні. Ці цінові ножиці посилили нерівність між провінцією Шаньсі та іншими галузями та регіонами. Таким чином, в цьому контексті не дивно, що чим більше вугілля видобувається, тим більше провінція Шаньсі програє, і тим ширшим буде розрив між провінцією Шаньсі і середнім національним розвитком. У 2006 і 2007 роках середній дохід мешканців провінції Шаньсі був навіть вказаний як найнижчий у Китаї (див. табл. 2 і 3).

Провінція Шаньсі є типовим прикладом старої промислової зони, у якій домінуючий промисловий кластер раніше

сприяв зростанню і процвітання (протягом попередніх 20 років), але яка потім прийшла в занепад, коли зовнішні умови змінилися. Крім економічної рецесії, Шаньсі постраждала від забруднення навколишнього середовища та стикнулася з екологічним погіршенням. Згідно офіційного бюлетеня, представленого 14 квітня 2011 р. Відділом охорони навколишнього середовища провінції Шаньсі, провінція Шаньсі займає 30-е місце серед усіх 31 провінцій і районів Китаю з точки зору системи підтримання способу життя, системи підтримки навколишнього середовища, якості економічного розвитку.

Таблиця 2
ВВП на душу населення у провінції Шаньсі у порівнянні з середнім по Китаю у 1985-2011 роках, юаней

Рік	Китай	Шаньсі	Відсотковий розрив, %
1985	379	365	-4
1997	1634	1528	-6,5
2007	7078	5137	-27
2011	10533	9150	-13

Розраховано автором за джерелом: China Statistics Press, 2012

Таблиця 3
Зростання ВВП у провінції Шаньсі у порівнянні з середнім по Китаю у 1987- 2013 роках, юаней

Рік	Китай	Шаньсі	Шаньсі, у% від загальнокитайського показника
1987	451,78	10,87	2,41
1992	896,44	21,89	2,44
1997	1854,79	42,93	2,31
2002	6079,40	107,60	1,77
2007	9921,50	184,57	1,86
2013	18232,10	412,12	2,26

Розраховано автором за джерелом: Shanxi Statistic Bureau, 2014

Старопромисловий кластер Шаньсі прискорив падіння в регіоні. Фактично в період трансформації, процеси стагнації економічного розвитку і зростання рівня безробіття в багатьох старопромислових регіонах Китаю були і залишаються тісно пов'язаними з існуванням промислових кластерів у цих районах, особливо таких кластерів, що є ресурсо-орієнтованими. В умовах нової структурної перебудови

та реструктуризації попиту і пропозиції, стара ресурсо-орієнтована індустріальна система стикається із серйозним викликом. Монопромислова структура, слабкі економічні показники, низька ефективність у використанні ресурсів, серйозне забруднення навколишнього середовища і деградація екосистем у старопромислових кластерах Китаю – все більше входять у конфлікт з розвитком сучасної економіки.

Через те, що цілий кластер Шаньсі базується на природних ресурсах, таких як вугілля, монопромислова структура кластера має просту ланцюгову форму, представляючи низький рівень різноманітності і динамізму, які мають бути ключовими характеристиками кластеру. Низький рівень різноманітності призводить до слабого співробітництва між структурними елементами кластеру. Усередині кластеру попит і пропозиція є домінуючими відносинами, в той час як співпраці та координації відносин в інших аспектах не вистачає. Наприклад, недостатніми є взаємодія та співпраця між науковими дослідженнями, освітніми установами та галузями у кластері. Структура ресурсо-орієнтованого старопромислового кластера включає у себе такі складові елементи: вуглевидобування; очистка вугілля; коксування; виплавка сталі; використання відходів виробництва; виробництво електроенергії; хімічне виробництво; транспортування.

Відповідно до теорії систем, структура визначає функцію. Так що в цьому старопромисловому кластері провінції Шаньсі проста структура визначила функцію системи, яка полягає в тому, щоб бути просто орієнтованою на виробництво. Внаслідок ендогенного структурного обмеження і екзогенного втручання з боку уряду, становище і роль регіону були зафіксовані у якості виробника енергії і міцної хімічної виробничої бази. Ця структура не враховує загальний регіональний розвиток, що призводить до порушення рівноваги у просторовому компонуванні виробничих структур.

«Начальник вугілля» означає виниклий нещодавно у Китаї жаргон для тих вугільних шахт, у яких державні посадові особи мали частку. У більшості випадків, ці посадові особи представляли себе в

деяких відповідних установах, таких як Управління вугільної промисловості або Управління охорони навколишнього середовища. Їхня участь поєднує динамічне до політичне блокування, тому що ці групи докладають усіх зусиль для зміцнення своїх вигід і отримання додаткової ренти, а, отже, у своїх регіонах вони послаблюють і блокують політику та інститути для структурної перебудови. На відміну від Рурської області Німеччини, де політичне блокування було здійснено діяльністю груп, що переслідують різні інтереси, і які прагнуть захистити кошти місцевих працівників, – політичне блокування в китайському контексті було здійснено невеликою бюрократичною групою, що захищала та переслідувала свої власні інтереси [7, с. 651].

Згідно положень епістемології, будь-яка систематична проблема може розглядатися як взаємодія між внутрішніми і зовнішніми чинниками. У цьому зв'язку, ми вважаємо, що шлях до вирішення проблеми промислового кластеру, яка насправді включає в себе питання про те, як співпрацюватимуть організаційні підсистеми, полягає у застосуванні традиційної китайської філософії «Він-Се» у поєднанні з західними теоріями кластерного розвитку. Сучасна наука має поєднувати в собі західні наукові традиції, що надають особливе значення експерименту шляхом аналізу і опису за допомогою кількісної формули, з китайською традиційною філософією, у якій підкреслюються гармонія і співробітництво з метою досягнення нового синтезу.

Теорія управління «Він-Се» була вперше висловлена Хі [8, с. 124]. Розглядаючи низький рівень, ненаукове прийняття рішень і неузгоджені явища в багатьох великих інженерних проектах в Китаї, Хі дослідив сучасну науку управління, поєднану з натхненням китайської культури, зокрема поняття «Він-Се». Тут підхід «Він-Се» слід концептуально визначити як спосіб синтезувати різні підсистеми в організації для досягнення їхньої органічної інтеграції. При систематичному мисленні, теорія управління «Він-Се» вивчає організацію з характеристиками сталого розвитку. Після декількох років розвитку, ця

теорія була вдосконалена і постійно збагачується, і тепер можна сказати, що вона являє собою комплексну і систематичну теоретичну базу, яка породила серію досліджень (Хі і Шан, 2002; Хі і Цзен, 2012; Хі та інші, 2013; Хі і Ван, 2013; Ма та ін, 2014). Ця теорія може бути застосована для вирішення складних управлінських проблем в сучасних організаціях, які стикаються з повною невизначеністю і турбулентністю. Її теоретичні характеристики полягають у її одночасній концентрації на двох механізмах – «Се» і «Він» – та її акценті на органічному зв'язку між двома механізмами.

В теорії управління «Він-Се» два слова у фразі, а саме слова «Він-Се» представляють собою два розроблені механізми, за допомогою яких кінцева мета організації може бути систематично досягнута. Принцип «Він» відноситься до еволюції механізму на основі організації, ініціативи і самовизначення членів, і визначається як принцип і механізм для сприяння організаційному розвитку і утворення організаційної ланки, створивши необхідні організаційні обставини, атмосферу або умови і надаючи платформу для ініціативи і самовизначення членів організації на основі розгляду вічної невизначеності у світовому управлінні (Хі і Шан, 2002; Хі та ін., 2006). «Він» спрямований на зниження невизначеності в системі.

Принцип «Се» відноситься до механізму управління, заснованого на раціональному проектуванні та оптимізації, і визначається як принцип і механізм сприяння організаційному розвитку та утворенню організаційної структури за допомогою розробки конкретного поведінкового шляху членів організації і передбачає суворий контроль на цими процесами, базуючись на розгляді статистичної достовірності в процесі управління. Він спрямований на оптимізацію факторів, що знаходяться поза системою. «Се» базується на очікуванні визначеності в організаційному середовищі, приділяє особливу увагу дизайну і плануванню, фокусується на утворенні та еволюції організаційної поведінки. В той же час, принцип «Се» припускає ймовірність деякої організаційної невизначеності.

Принципи «Він» і «Се» є фактично єдиним організмом, в рамках якого взаємодіють дві частини. Модель подвійної спіралі може бути відображена для того, щоб можна було зрозуміти процес поєднання цих двох принципів. Єдність «Він-Се» являє собою динамічний процес, що розвивається, і в ході якого принцип «Він» і принцип «Се» можуть змінюватись з одного на другий за певних умов. Ця єдність допомагає спільній участі обох у індукованій еволюції і раціональному проектуванні, реалізації динамічної узгодженої організації у цілому. Таким чином, організаційний розвиток може бути порівняним для досягнення бажаної гармонії.

Усередині кластерів проблема полягає в тому, як розробляти і підтримувати атмосферу «Він», через яку відповідні організації можуть утворювати взаємні інтерактивні соціальні мережі. У зовнішньому середовищі проблема полягає в тому, як спланувати ідеальний механізм «Се», за яким кластери можуть отримати раціональний вхід і розташування в задовільній рамці. При наявності синергії між принципами «Він» і «Се», кластер перетвориться у компанію, що спроможна буде самостійно адаптувати здібності і виконувати функції самоорганізації для досягнення спільної еволюції між членами кластеру і самого кластеру. Ми намагалися застосувати теорію управління «Він-Се» для проектування реструктуризації на основі ресурсо-орієнтованих промислових кластерів.

Проблеми, з якими промислові кластери зіткнулися в процесі своєї еволюції, можна розглядати як два види негативного впливу: один проявляється в аспектах конструкції системи і функції всередині кластеру, а інший проявляється в аспектах пізнання і культури після тривалого періоду розвитку. З іншого боку, вони породжуються дисгармонією між внутрішніми і зовнішніми аспектами кластеру, між технологією і духом. Внутрішня дисгармонія відноситься в основному до негативних наслідків структури і функції; зовнішня – відноситься в основному до невідповідності між пізнанням і культурою та навколишнім середовищем, що змінюється.

Промисловий кластер являє собою набір великої кількості споріднених підприємств, розташованих у безпосередній географічній близькості. Внутрішня взаємодія суб'єктів є основою для виживання кластеру, а також важливою рушійною силою для безперервних інновацій та постійного розвитку кластеру. Для реалізації переходу від ресурсо-орієнтованого промислового кластеру до інноваційного кластеру, необхідно реструктурувати кластер шляхом зміщення акценту від структури до функції, і від пізнання до культури. Зокрема, концентрація уваги на структурі і функції, визначення механізму дії «Се» мають гарантувати раціональний вхід і позиціонування, які дозволяють уникнути надмірної конкуренції всередині кластера, забезпечать підвищення ефективності кластера, розуміючи масштаб впливу і створення диверсифікованих моделей розвитку.

Концентрація уваги на пізнанні і культурі, утворення атмосфери «Він-Се» мають бути здійснені для того, щоб утворити наукову точку зору розвитку і сформувати взаємовигідну соціальну мережу, а також зрозуміти постійні інновації та динаміку. За умови взаємодії обох принципів «Він» і «Се», кластер буде розвивати здатність ефективно обробляти зміни навколишнього середовища, перетворюючи себе в об'єкт, якому притаманні самоорганізація і самоврядування. Ця здатність створює потенціал для динамічного навколишнього середовища, гармонійно розвивається і здійснює самоорганізацію через зміни навколишнього середовища.

З урахуванням наведеного вище аналізу, доцільним є здійснення можливого процесу переходу від сучасного ресурсо-орієнтованого промислового кластера до інноваційного, керуючись при цьому концепцією теорії управління «Він-Се».

Теорія управління «Він-Се» підкреслює не тільки систематичну гармонію, але і робить більший акцент на створенні злагодженого механізму з динамічною адаптацією та здатністю до регулювання. Цей механізм передбачає науковий погляд розвитку з упором на сталий розвиток. Завдання «розбудови суспільства достатку» всебічно включає в себе важливі цілі по-

стійного зростання здатності до сталого розвитку, поліпшення екології і навколишнього середовища, підвищення ефективності використання ресурсів, стимулювання гармонії між людством і природою, і орієнтації усього суспільства для досягнення зростання виробництва, заможного життя та екологічно чистої цивілізації. Проблеми ресурсо-орієнтованого промислового кластера мають бути подолані відповідно до основних принципів наукового пізнання процесу розвитку. За умови досягнення відповідного дотримання правил поведінки і розумного долучання матеріальних чинників пропонується, щоб ресурсо-орієнтований промисловий кластер зміг поступово забезпечити гармонійний перехід від старих промислових зразків до модернізованої галузевої структури; а також досягти узгодження економічного зростання між кластером та іншими регіонами по всій країні і гармонійним розвитком економіки, суспільства і екології в регіональному кластері.

Являючись одним з найважливіших місцевих ресурсо-орієнтованих промислових кластерів Китаю, провінція Шаньсі ілюструє труднощі економічної модернізації в регіоні з домінуванням застарілих кластерних структур. Тим не менше, теорія управління «Він-Се» може запропонувати можливе вирішення цього питання, підкресливши водночас важливість принципів «Се» (структури і функції, тобто «проекування і планування») і «Він» (пізнавального та культурного впливу, тобто «еволюції»). Координація промислової структури і функції кластеру, наприклад, в процесі перебудови інституційної влади від уряду щодо функцій розробки та планування, дає шанс орієнтувати кластер в інноваційному напрямку. Принцип «Се» може зіграти свою роль у цьому аспекті. З іншого боку, перехід і розвиток промислових кластерів пов'язаний з психологічними та культурними факторами на індивідуальному та колективному рівнях відповідно. Принцип «Він» може бути застосований в цьому відношенні для того, щоб культивувати базу для переходу до ресурсо-орієнтованих промислових кластерів.

З точки зору ролі інститутів у стимулюванні переходу ресурсо-орієнтованого

промислового регіону до інноваційного регіону зазначається, що ідея «інституційної щільності», яка розроблена Аміном [9, с. 168], є актуальною. Він припустив, що більше уваги слід приділяти просуванню місцевого економічного розвитку. Насправді, ефективно регіональне управління спирається на такий факт, як «запам'ятовування відхилень» з метою уникнення «інституційного склерозу» [9, с. 169]. Для ресурсо-орієнтованих регіонів КНР ефективна інституційна домовленість між центральними і місцевими владами (провінції Шаньсі) має важливе значення для гармонійного закріплення цих регіонів та сталого розвитку у майбутньому. У цьому аспекті, принцип «Се» може бути застосованим більше для наукового планування та самостійної державної реструктуризації з метою досягнення певної прогнозованої раціональної оптимізації переходу.

Щоб перетворитись на інноваційний кластер, перш за все, слід вийти за рамки ностальгії за минулим успіхом, що є типовим психологічним фактором, який впливає на такий перехід у старих промислових районах. Під час переходу від надмірного державного регулювання до конкуренції на основі ринкової економіки, уряд має приділяти більшу увагу людському фактору, наполегливо стимулювати інноваційну активність, спираючись на ефективні наукові принципи.

Стикаючись з більш динамічним і конкурентним середовищем, принцип «Він» розкриває своє значення, підкреслюючи стимулюючу роль індивідуального агента при організації боротьби з невизначеністю. Через культивування такого творчого середовища, принцип «Він» міг би допомогти формуванню розвитку на організаційному рівні культури «колективного підприємництва», яка могла б стати каталізатором для переходу ресурсо-орієнтованого промислового кластеру на інноваційний шлях модернізації. «Позитивний стан душі» також може бути ключем для дії освіченої еліти, спрямованої на досягнення інноваційного успіху. Звичайно, формування та зміна культури може зайняти деякий час, але можна сказати, що провінція Шаньсі залишалась вже так

далеко позаду, що урядовці мають прагнути звести до мінімуму цей час переходу до кластерного інноваційного розвитку, якщо існує будь-яка реальна підстава для такого переходу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене нами дослідження одного з типових китайських старих промислових кластерів показало, що основною рисою будь-якого ресурсо-орієнтованого промислового кластеру є його замкнутість. Окрім цього, нами встановлено, що структура, культура і політичні фактори мають значення для формування такої замкнутості. Зокрема, у китайському контексті політична замкнутість має історичне значення. У цій праці основні характеристики ресурсо-орієнтованого промислового кластеру представлені в результаті систематичного розгляду, що вказує на прямий зв'язок між кінцевою продуктивністю і структурою кластеру. Теорія управління «Він-Се» ілюструє основу для вирішення цих складних проблем, посиляючись при цьому на два основні принципи – «Він» і «Се». Сучасний Китай намагається «створити гармонійне суспільство». У цьому контексті в якості фактора прискорення місцевого розвитку, теорія управління «Він-Се» може бути ефективно застосованою з метою трансформації ресурсо-орієнтованого промислового кластера в інноваційний кластер. Тим не менш, в якості нової теорії управління, яка фокусується на китайському контексті, більше зусиль необхідно докласти задля вивчення теоретичної і практичної пояснювальної сили теорії управління «Він-Се», – для того, щоб вони були визнані і прийнятими більшістю дослідників та практиків. Для цього необхідні більш докладні тематичні дослідження та емпіричні тестування. З точки зору методології даному дослідженню не вистачає достатньої бази глибоко обгрунтованої теорії для того, щоб зробити свій внесок до існуючої дискусії щодо активізації старих промислових регіональних кластерів. З іншого боку, вважаємо, що пояснювальна сила теорії управління «Він-Се» може бути посилена за рахунок проведення подальших досліджень.

Список літератури:

1. Хмара М.П. Високотехнологічні кластери Європейського Союзу: [монографія] / М.П. Хмара. – К.: ДКС, 2011. – 154 с.
2. Меркулов Н.Н. Использование кластерного подхода при формировании промышленной политики / Н.Н. Меркулов // *Економіка промисловості*. – 2014. – № 1. – С. 81-86.
3. Мироненко Н.С. Проблемы исследования пространственных структур мирового хозяйства / Н.С. Мироненко, А.Ч. Грамберг, В.И. Оболенский, О.С. Пчелинцев // *Пространственные структуры мирового хозяйства: [кол. монография]*. – М.: Пресс-Соло, 2013. – 188 с.
4. Семенов Г.А. Створення кластерних об'єднань в умовах нової економіки: [монографія] / Г.А. Семенов, О.С. Богма. – Запоріжжя: КПУ, 2013. – 244 с.
5. Захарченко В.И. Кластерная форма территориально-производственной организации / В.И. Захарченко, В.Н. Осипов – Ч. 1. [Экономические кластеры как новая форма организации производства в регионе]. – Одесса: Фаворит – Печатный дом, 2010. – 122 с.
6. Huang Jiaju, Li Huaje, Zhuang Chuanhui. Shenzhen Tequ Fangdichanye de DiaoCha yu Yantu. – Guangzhou: Zhongguo Calzheng Chubanshe, 2013. – P. 178.
7. Zhao Yuanhao, Chen Zhaowu, Zhongguo Tequ Jingji. Kexue Puji Chubanshe. – Hong Kong: SEZ Yearbook Publishing Co., 2013. – Pp. 649-656.
8. He Jiasheng. JIngji Tequ de Xingzhi he Zuoyong. Zhongguo Tequ Jingji. – Beijing. – P. 124.
9. Huang Hansun. Tequ Shangpin Zhuzhai Tudi Shiyongfei Wenti Tanta. – Beijing, 2012. – Pp. 168-175.

Николаев Ю. О.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

**СТАРОПРОМЫШЛЕННЫЙ РЕГИОН КИТАЯ
И КЛАСТЕРНАЯ КОНЦЕПЦИЯ ЕГО ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ**

Резюме

Исследуется концепция «замкнутости» старопромышленного ресурсо-ориентированного кластера, оценивается степень упадка таких кластеров в китайском контексте. Впервые сделана попытка применить теорию управления «Вин-Се» для проектирования реструктуризации ресурсо-ориентированных промышленных кластеров. Результатами исследования являются: выявление факторов, приводящих к ситуации «замкнутости»; использование аналитической основы теории управления «Вин-Се» с целью поиска путей преобразования старых промышленных кластеров в инновационные кластеры.

Ключевые слова: эволюция кластера, эффективность кластера, инновационное развитие, модель местного управления, устойчивое развитие, старопромышленный регион, теория управления.

Nikolayev Y. O.

Odessa I. I. Mechnikov National University

**OLD INDUSTRIAL REGION IN CHINA AND CLUSTER CONCEPT
OF ITS INNOVATIVE DEVELOPMENT**

Summary

The «lock-in» concept of old industrial resource-based cluster has been explored in the paper as well as estimated the degree of decline of such clusters in the Chinese context. In this study was made the first attempt to apply He-Xie Management Theory for designing the conversion of resource-oriented industrial clusters. The results of the study are as follows: to identify factors leading to a lock-in situation, the use of analytical He-Xie Management Theory to find ways to convert old industrial clusters into innovative clusters.

Keywords: the cluster's development, the effectiveness of cluster, innovative development, model of local governance, sustainable development, old industrial region, management theory.